

29.

29

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICO-
CHYMICA,
DE
VITRIOLO
ET
QVIBVSDAM MEDICAMENTIS
EXINDE PARANDIS,

QVAM
CONSENSV
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
IN ALMA ET PERANTIQVA HIERANA,
SVB PRÆSIDIO
**DN. D. IVONIS JOANNIS
STAHLII,**

EMINENTISS. ELECT. MOGUNT. CONSIL. ET ARCHIAT. ANATOM. CHIRURG.
ET BOTAN. PROFESS. PUBL. FAC. MED. ASSESS. ORDIN. CIVIT. ERFORD.
CONSULIS ET PHTSICI,
PATRONI AC PROMOTORIS SVI COLENDISSIMI,
PRO LICENTIA
SVMMSQVE IN ARTE SALVTARI PRIVILEGIIS
ATQVE IMMVNITATIBVS
RITE ET SOLEMNITER ADIPISCENDIS,
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT
AVCTOR ET RESPONDENS

JOHANNES HENRICVS GRÆFFE,

Sondershusano-Schwarzburgicus.

IN AVDITORIO MAJORI COLLEGH MAJORIS, HORIS CONSUVETIS,
DIE XXIII. OCTOBRIS, M DCC XLI,

ERFORDIÆ, Typis HERINGII, Acad. Typogr.

ALBERTO
D. E.
ALBERTO
ORDINIS
D. DIVONIS IOANNIS
STABILI
PRO LICENTIA
JOHANNES THEOPHILUS





DISSERTATIONIS INAUGVRALIS MEDICO-
CHYMICÆ
DE
VITRIOLO
ET QVIBVSDAM MEDICAMENTIS EXINDE
PARANDIS

PROOEMIUM.



D nervum rerum gerendarum acquirendum omnes omnino homines hodie intenti sunt. Hic pecuniam astu, ille labore colligit. Unus agrum colendo fructus uberiores ex peculiari foecundatione aliisque œconomicis arcanis expectat; Alter castra secuturus prædam hostium in proprium convertendi commodum maximam alit spem; Tertius totum se literis dicat, & non raro argumento avaritiæ fundato persuasus Medicinam tractandam sibi eligit, quia forsitan audivit proverbium: *Dat Galenus opes*; Quartus falsum nostris temporibus hocce proverbium inveniens, Galeno svaveolentes relinquit plantas, loco harum potius eligit carbones foetentes omnesque

que nervos eo intendit, ut arte spagyrica atque brevissima via viliora metalla in nobiliora transmutare discat. Quia autem ex Chymicorum mente id fieri non potest, nisi metalla ad principia prima reducantur, & hæc reductio labor superfluous esset; hinc, cum mineralia imperfecta sint metalla, & in illis eo facilius obtineri possit separatio atque combinatio, jamdiu unusquisque materiam pro sua intentione sibi elegit elaborandam, multi vero *Vitriolum* ad tincturam universalem aptissimum judicarunt, quoniam *acidum* Vitriolicum *primordium* constitueret commune, omnibus metallis gignendis aptissimum. Hoc videre est ex antiquo illo dictione mystico, cujus unaquæque litera vim vocabuli specialem designat: *Visitabis Interiora Terræ Rectificando Invenies Optimum Lapidem Veram Medicinam*; ut & ex famigeratissimi Erfurtensis Chymici BASILLII nempe VALENTINI, ænigmate, quod p. m. 145. ita sonat:

V Fünff Bücher hat uns zugericht
 Moses allein durch Gottes Gedicht,
 I Die weniger Zahl sein'n Büchern folgt,
 I Was da geboten ist seinem Volck.
 T Drey Patriarchen stumm
 R Erklärens mit in einer Summ.
 I Ein Zeuge redt mit höchster Stimmt,
 O Wer gar nichts gilt, ist leer im Sinn.
 L Fünzig ist mehr denn fünf die Zahl,
 V Und sind doch nur zween überall:
 M Tausend beschliessens End zugleich,
 Wer diß versteht, der ist ganz reich.

In-

Interim: dum *Vitriolum* speciminis inauguralis loco consideratum fisco, non indagaturus sum, quo modo mediante illo Tinctura universalis parari possit, alias ostenderem quod modo nominatus *BASILIVS VALENTINVS* facilius intelligi queat per collationem diversorum locorum, dum e. g. quæ pag. 146. dicit, explicat pag. 264. item lineas ultimas pag. 145. exponit pag. 68. sed potius *Vitriolum* laudo tanquam optimum medicamentum; Quot enim in partes *vitriolum* separatur, tot distincta opera exercet, adeoque in eo quæro nervum rerum gerendarum, felicem puto praxin medicam, quam Deus unacum omnibus suscipiendis laboribus, in specie hoc præsentente, secundare velit.

§. I.

V*itriolum* est concretum minerale, de Cupri aut Martis natura potissimum participans, ex salium genere, diversis substantiis, qualitatibus ac viribus præditum, coloris distincti, saporis acris, quod tam nativum effoditur, quam per chymicos labores producitur.

§. II.

Album vitriolum est substantia alba salina mineralis, saporis acris, & cum nausea quodammodo adstringentis; *Commune vitriolum*, quod à loco nativo *Goslarïense*, *Brunsvicënsē* aut *Geirënsē* vocatur, est minerale sal, venereæ & martialis naturæ, saporis summe nauseosi, austeri & pontici, ex luteo viridescens, granulatum grumosumque, paulum unctuosum, manuique tangentis adharens. *Cyprinum*, quod & *Romanum Vitriolum* nominatur, est sal minerale pellucidum, crystallinum, sapphirini, seu cœrulei coloris, quod acredine excellentiori gaudet; quam quæ in prædictis speciebus reperitur. *Hungaricum* est substantiæ crystallinæ, compactum frustulentumque splendidum, saporis paululum acrioris ac album, coloris ex obscure cœruleo viridescentis, tangenti, siccum apparet,

ret, nulloque madore manus humectat. *Rubrum* quoque *Vitriolum* in Germania nostra reperitur, quod *Colcothar nativum* dicitur, habeturque *Vitriolum viride*, igne aliquo subterraneo calcinatum: Hanc LEMERY vitrioli speciem rarissimam esse asserit. In fodinis Neosoliensibus D. Præses reperit *Vitriolum crystallinum*, translucidum Persici coloris stiriarum more.

§. III.

Diversis vitriolum nuncupatur nominibus: *Atramentum sutorium* & *atramentum nigrum*, latinis vocatur, quia sutores ad nigrum colorem coriis conciliandum eo utebantur olim, cui vero nostris temporibus alius ex ferro & quercu defumtus substituitur. *Atramentum* vocatur quod scriptorius liquor niger inde conficiatur; *Vitrioli* nomen a colore & splendore, quo *vitro* respondet, accepit. *Calcanthum*, *Calcanthon*, *Melanteria* Græci illud nominant, quasi dicerent *flos cupri* vel *æris* (minime vero confundi debet cum flore æris, substantia nempe milii grana & squamas referente, quæ ex ære candente obtinetur affusa aqua frigida.) Arabice *Calcand.* & *Alcalcadis*: Gallis *Vitriol*, aut *Coupperose*; Italis *Vitriolo*; Hispanis, *Cuparosa*; Germanis *Rupfferwasser*, *Diétril*, *Schuster Schwärze*, Belgis *Koperot* audit.

§. IV.

Ad salium familiam *Vitriolum* pertinere negant Job. ZWELFFER. *Mantiff. Spagyric. P. II. c. 9.* & Frid. HOFFMANNVS in *Clave Pharmaceutic. Schræderiana. l. 3. c. 26. p. 353.* & ANGELVS SALA sine errore gravi *Vitriolum* numero salium inferi nequitiam posse statuit, eam ob rationem, quod omnia corpora quæ salium nomine veniunt, non solum differant odore, colore gustu & aliis proprietatibus a *Vitriolo*, sed & pro corporibus simplicibus ac incompofitis habenda sint, si cum *Vitriolo* comparentur. In hoc autem, laboriosissimo alias huic Chymico, subscribere non possumus: 1) enim sal est primum lapidum, salsum, acidum, acerbum, austerum, &c. uti WEDELIVS in *Chymia de fundamentis salis* scribit, atque in *Vitriolo* talis quoque sapor deprehenditur. 2) Sal solvitur in

in aqua, & est fundamentum solutionis & compactio-
 nis; quod in ejusdem auctoris libro l. c. legimus; *Vitriolum* autem
 quoque solvitur in aqua, quod experimentum sepiissime in-
 stituunt illi, qui hoc minerale a terrestreitibus metallicis
 liberare contendunt, tunc secundum *BASILIVM* frequente so-
 lutione & crystallisatione, solvendo scilicet *Vitriolum* in aqua
 pluvia destillata, aut phlegmate spiritus vini, hinc digestionem
 viginti quatuor horarum adhibita, subsidentem terram flavescen-
 centem per filtrationem separant, evaporatum denique li-
 quorem crystallisationi exponunt. Idem statuit *BOHNIVS*
Dissert. Chymico-Phys. l. 1. §. 22. Nulla nec vitrioli, nec aliorum sa-
 lium crystallisatio fieri potest, nisi salina, seu vitriolica illa substantia
 ab aqua proportionate satis diluatur. 3) Sal resolvi potest in
 terram; cum vitriolo vero id quoque fieri, docet subsidentia
 terræ flavescens jam memorata, & phlegmatis abactio per
 calcinationem, calcinatum enim *Vitriolum* (uti alia terra)
 non amplius deliquescit, consentiente *BOHNIO l. c.* 4) Sal
 magnes est humidum ærei seu æris & aquæ ob porositatem
 summam; sic quoque experientia quotidiana confirmat, *Vi-*
trium aëri liberiori & humidiori expositum madereri.

§. V.

Ad nostrum vero non pertinet scopum, ut multis am-
 bagibus omnes proprietates salium recenseamus & ad *Vitrio-*
lum applicemus, majorem enim capimus utilitatem ex in-
 quitione, partium constitutarum *Vitrioli*, ubi mittimus illos,
 qui ex alumine & sulphure compositum esse asserunt, quos
 inter in primis *LIBAVIVM* nominare sufficiat, qui *Lib. II. Al-*
chemie Tract. II. Cap. 39. p. m. 178. hoc statuit, quod tamen re-
 solutione ejusdem demonstrari non potest, dum corpora
 omnia, quibus sulphuris materialis portio aliqua inest, levis-
 simo ignis gradu adhibito flammam concipiunt, ac dictam
 substantiam sulphuream dimittunt, sicuti in Antimonio, Au-
 ripigmento & Marcasitis experiri licet; *Vitriolum* vero spa-
 gyrica arte examinatum ne ullum hujus indicium exhibet.
 Deinde Alumen & sulphur partim ob aquositatem unius,
 partim ob unctuositatem alterius, usque adeo sibi contraria
 sunt

sunt corpora, ut non diutius permista ac juncta permanere queant, quam aqua & oleum simul unita subsistunt, quæ tanquam argumenta stringentia ANGELVS SALA profert. Interim ex eodem spiritu acri, ex quo sulphur & ex eadem aquositate, ex qua alumen oritur, natales haberi Vitriolum, pertinacius negare non audeo. Proinde etiam Illuſtris STAHLIVS *Diss. de Vitriolo §. 16.* scribit: *Imo ne quidem terreo-limosa substantia prorsus excludenda. Quamvis enim talis non tam vitriolum, quam alumen prabeat, pendet tamen inde imprimis major aut minor puritas Vitrioli, dum aliqua horum, & imprimis Anglicum, Aluminosa miscela plus minus adulterata sentiuntur, a qua ut in solidum liberentur, certe non ita improclivi posita est dexteritas: Interim etiam ad usitatas & Vitriolo præparaciones parum necessaria.*

§. VI.

Superius dictum fuit, Vitriolum aliud dari nativum, aliud artificiale; utrumque exposcit tam materiam ex qua, *martem* nempe & *venerem*, quam menstruum acidum, præcipue jamdum vitriolicum, quod exactiori indagacione deprehenditur compositum esse ex spiritu Sulphuris mineralis & aqua communi.

§. VII.

Nativum generatur in subterraneo laboratorio, si sulphur in cryptis terræ accensum spiritum exhaleat acidum, qui in terræ meandris attingens cuprum, aut ferrum, ea corrodit, quod intime sibi copulatum in salinum corpus commutat, solubile ab humore accedente aquoso, ita ut interdum aquæ forma ex scaturigine propullulet qualem torrentem in Hungaria prope Neo solum, ex caverna metallica promanantem, quodvis ferrum in cupream calcem atterentem, videre licet; interdum vero in terra iterum in elegantissimas concreſcit crystallos, quod stricte *Vitriolum fossile* vocatur, spatiosissimi specus montis prope Goslarium sibi inexhausta copia Cupri Mineram fundentis, exhibent, ubi tanta abundantia hujus Vitrioli sponte excreſcentis conspicitur, ut stiria, cubicum longitudine æquantes exiguo pretio vendantur.

§. VIII.

§. VIII.

Genesis hanc ratio docet, & artificialis Vitriolum efficiendi modus, demonstrat, quem OSWALDVS CROLLIVS in *Basilica Chymica p. m. 299.* ita instituere docet; Recipe ferri, vel cupri laminati, quantum vis, scinde in frusta semithaleri, in tigillo lutato fac cum sulphure pulverisato stratum superstratum, igne rotæ successivo aucto, accenso sulphure calcinantur prædictæ laminæ, operatione post horam finita, frige facta materia, trita atque cribrata in olla non vitreata exiguo ignis gradu calcinatur semperque cum instrumento ferreo, aut cupreo, (prout vitriolum facere intendis) movetur, ubi adherere vult, satis est. Ad hujus calcis libram recipe sulphuris unciam unam semis, in olla uti prius calcina, sæpius movendo, semper autem calcem bene sicca & hoc sex vel septem vicibus repetitis, minutissime trita calci in patina ligneâ affunde aquam calidissimam, solvetur Calx, & aqua è venere erit cœrulea, cola, evapora ad cutulam, sic in frigido concrefcit pulcherrimum e cupro cœruleum, e ferro viride Vitriolum. Pari ratione cum spiritu sulphuris æque ac cum spiritu vitrioli, Vitriola fiunt BARNERO docente *Tract. de sublimaris p. 448.* Denique etiam e Cupri Mineris ultis in magna quantitate arte producitur.

§. IX.

Clarum itaque est, vitriola non solum ex mineris, verum quoque ex metallis oriri. Unum quodque autem metallum propriam suam habet mineram, aut minerale sibi affine, quod MINDERERVS *lib. de Calcantbo Cap. i.* statuit. Auri nempe minera est Marcassita; Plumbi, Antimonium; Ferri Pyrites, Stanni Magnesia, & Cupri Vitriolum. Hinc quaestio moveri possit, an *Vitriolum* etiam ex reliquis metallis haberi possit; & an *vitriolum* reperiatur quod portionem auri atque argenti in se contineat? A negantium latere ANGELVS SALA dimicat argumentis, quod spiritus sulphuris non sit efficax ad dissolvendum argentum, sine interventu spiritus nitri, quæ aquam fortem constituunt, qualis in fodinis nunquam reperitur, & si, daretur, argenti fodinas corrumperet.

B

Sic

Sic quoque Spiritus Sulphuris non dissolvit aurum, nisi intercedat Spiritus nitri & Sal ammoniacum, ex quibus *agua regis* componitur. Affirmantium autem gravissimum argumentum est: Si *vitriolum* artificialiter preparari posset ex aliis metallis, nullam contradictionem involvere, quod idem in terræ gremio contingere possit. Communicat vero LIBAVIVS. l. c. processum, Auri *vitriolum* faciendi; WEDELIVS in *Chym.* p. 182. exemplum crystallorum lunæ allegat, ut *vitriola* e metallis minus tinctis etiam parari posse inde pateat, & LEMERY *Cours de Chymie* p. m. 142. Crystallus sub titulo *Vitriolum Lunæ* exhibet. Stanni atque plumbi *vitriolum* parare docet LIBAVIVS, & Sacharum Saturni nihil aliud esse quam *Vitriolum*, ejusdem laudato WEDELIO concedimus, siquidem eadem habet elementa, acidum & Sulphureo-terreum metallicum, quamvis sui generis; insuperque in sapore atque modo fiendi, solutione & crystallifatione aliisque cum *Vitriolo* habet aliquam convenientiam. ROTHIVS denique de *Sulphure Vitrioli anodyno*, corollario III. p. 95. statuit, quod ex omnibus metallis & concretis metallicis *Vitriolum* elaborari possit, difficilius tamen ex auro, & maximis difficultatibus ex Antimonio. Ad alteram quæstionem respondentès, *Illustris STAHLII Diss. de Vitrioli Elogiis chymico-Medicis æstimandis* verbis merito utimur: Felicius autem certe solidius, spes hujusmodi refrenuit, recentior ille, non contemnendi *Schediasmatis de Amalgamatione* Autor; dum satis simplici demonstratione experimentalis, *Vitriola* quædam revera aliquid Auri præbere ostendit.

§. X.

Limites speciminis inauguralis prohibent prolixiorẽ theoreticam, perscrutationem; unde potius ad medicum *Vitrioli* usum me ducunt, ubi considerandum venit *Pblegma Vitrioli*, quod ita paratur: *Vitriolo* cucurbitæ dimidium partem reple, imposito alembico, & commissuris probe lutatis, ex cineribus gradu ignis successive aucto, propellitur aquea humiditas, hæcque destillatio continuatur, donec tenues halitus ascendunt, tunc cessandum. Id, quod in recipiente continetur, *pblegmatis Vitrioli* nomine commendatur, ad *Lichenas*,

chenas, Impetigines, Nomas & Erisypelata quædam tollenda, ulcera maligna & cacoëthica repurganda, putrida mundificanda, cutem a scabie repurgandam aliaque plura a laudato MINDERERO. PENICHER in *Collectaneis Pharmaceuticis p. m. 197.* hoc *Ros Vitrioli Angeli Sala* nominat, dicitque quod adversus arduentes capitis dolores valeat, viscera roboret, cerebrum, superflua siccitate debilitatum firmet, humidumque radicale reparet, ad drachmas duas pro dosi exhibitum.

§. XI.

Spiritus Vitrioli roridus fere cum dicto coincidit, obtinetur vero si v. g. Vitrioli Romani libr. ʒ. ex phiala vitrea per alembicum destillantur, & liquor collectus super capitis mortui residui libr. i. quater cohobatur. Hic sanguinem mundificat, cerebrum roborat, & insigne est antepilepticum, teste ROLFINGIO in *Chymia p. m. 161.*

§. XII.

Spiritus Vitrioli simplex. fit, si Vitriolum Romanum ad libras aliquot in vase terreo ad humiditatis absorptionem calcinatur. Vase refrigerato massa, vix dimidio pondere residua retortæ Waldenburgicæ concreta, adaptato recipiente, gradibus ignis successive applicatis, quadridui spatio spiritus urgetur ad olei usque proventum. Rectificatio fit ex cucurbita, Phlegma quod exstillat, seorsim servatur. In fundo Colcothar. Hæmoptoicis prodest, teste MONAVIO *Epist. Crætonis a Scholzio edita 219.* ventriculo suppetias fert, & appetitum excitat, ROLFINGII experientia. Benignis & malignis febribus utile est medicamentum testimonio CASTELLI *Epist. med. 7. item p. 68. seqq.* In capitis affectibus cephalgia, vertigine, phrenitide, apoplexia, epilepsia & convulsione magni usus est, si cum aquis pectoris affectibus AGRICOLA *Commentar. in Poppium* utitur, qui & ad morsum canis rabidi illum valde prodesse dicit. In asthma KORNTHAVERVS *Commentar. in lib. Paracelsi de peste* mira inde expectanda esse scribit. In cachexia Job. Ludov. à FRUNDEN *Elix. arbor. vita p. m. 57.* ramquam secretum eundem communicat. In calculo renum laudant

laudant illum AGRICOLA *tract. de Vitriolo p. m. 358.* FREITAGIVS *Auror. Med. p. m. 353.* Casp. CALDERA DE HEREDIA *in promptuario facile parabil. p. m. 323.* & Dominie. PANAROLVS, qui *obs. 41.* scribit: *Spiritus vitrioli renum & vesica arenulis & calculis tuto exhibetur in principio absque ulla evacuatione precedente.*

§. XIII.

Spiritus Vitrioli Tartarifatam parandi modum docet le FEBÛRE in *Chymischen Kleinod, Part. II. p. 812.* eumque commendat tanquam aperitivum universale, cuius vires ad sanitatem præsentem conservandam & amissam restituendam satis laudari non possint.

Spiritus Vitrioli Volatilis, vitra, quibus inclusus est, deaurans Tackii, describitur à JÜNGKENIO in *Chymia experimentalis curiosa p. m. 237.* huic adscribit insignem vim resolvendi & penetrandi.

§. XIV.

Inusitatum modum Spiritum Vitrioli destillandi docet HELMONTIVS *Traclatu de Lithiasi Cap. VIII. §. 19.* de hoc promittit, quod causam occasionalem plurium morborum chronicorum tollat. Spiritus Sulphurei, qui ex retortæ, in vitrioli destillatione disruptæ, rima prorumpit, mentionem quidem facit Ill. STAHLIVS *Diss. de Vitrioli elogio §. 36.* & ROTHIVS in *Chymia.* hic vero p. 112. pro immutato spiritu acido eum accipit, & ille iudicat omnibus, qui de volatili spiritu mentionem fecerunt, similem retortæ fissuram accidisse, minimeque separatim eum obtineri posse. Interim primus spiritus, qui phlegma subsequitur, a PARACELSO pro volatili sulphureo, & summo antepileptico habetur, qui nihil aliud est, quam pars phlegmatis, unica aliquot particulis terræ subtilis mineralis, quod observatio LUDOVICI *Pharmac. mod. Sec. applic. p. 439.* confirmat, ubi post spontaneam rubri pulveris ad fundum præcipationem, spiritus hic in phlegma inspidum iterum fuit mutatus.

§. XV.

*Spiritus Vitrioli Dulcis, cum suo sale junctus, solvens Metal-
lorum*

lorum Nobilis de Mulinen, descriptus sistitur à JÜNGKENIO, c. l. ubi insignium deprædicatur esse Virium in Melancholia hypochondriaca, Palpitatione cordis, Febribus, Epilepsia, Pleuritide, Hydropè, syncope à gtt. 6. ad iō, cum appropriatis.

Spiritus Vitrioli Antepilepticum Hartmanni destillare ex ejusdem JÜNGKENII *Chymia* discimus simulque legimus, interne eum mirabiles habere effectus in Caduci miasmate expugnando, nec non quod in aliis quoque Capitis affectibus, ipsaque Mania non satis sit deprædicandus.

§. XVI.

Colcothar Vitrioli, uti superius dictum, post destillationem phlegmatis & spiritus vitrioli in fundo cucurbitæ remanet rubicundum; aut vitriolum in vase terreo, prunis imposito, calcinatur ad plenariam omnis humiditatis absumptionem & subsequentem vitrioli perfecte rubicundum colorem, Hæc massa caustica ad externa tantum tæda cutis ulcera repurganda, unguentis atque emplastris admiscetur. Alias etiam tanquam Escharoticum, crustas inducendo, sanguinem sistit. Præterea ingreditur Theriacam Andromachi, cui quidem recentiores vitriolum martis substituunt, uti ex *Dispensatorio Brandenburgico* patet. Colcothar hoc urina sani hominis solutum iterumque exsiccatum, quod si post tertiam vel quartam reiterationem ex retorta destillatur, suppeditat phlegma acre, medicamentum externum ad dolores quosdam mitigandos.

§. XVII.

Colcothar edulcoratum sive *Terra Vitrioli dulcis* obtinetur, si Colcothar jam recensitum pulverisatur, aqua calens affunditur, bacillo agitur, talis affusio aquæ calentis, agitatio atque decantatio, toties reiteratur, quoties sapor adhuc salinus percipitur, quo plenarie adempto exsiccat. Epuloticum hoc medicamentum insigni exsiccandi, absorbendi & adstringendi virtute pollet, ulcera manantia sanat inspersum, nova epidermide partem ulcerosam investit, falsedinem & acrimoniam humorum in ulceribus serpentibus domat, synoviam reprimat & hæmorrhagias sistit.

B 3

§. XVIII.

§. XVIII.

Sal Vitrioli obtinetur, quando Aqua, quæ in iam dicta edulcoratione salino sapore imprægnata deprehenditur, inspissatur, dein iterum cum aqua pluviali dissolvitur, per chartam bibulam filtratur, & ad cuticulam evaporatum chrySTALLIFATUR. Vermes in ventriculo & intestinis habitantes cum hoc sale ejici quidem possunt, prostant vero tutiora remedia. Interim usus externus in Carcinomatibus repurgandis, ulceribus malignis putridis atque fistulosis mundificandis atque consolidandis egregius est.

§. XIX.

Sal Vitrioli vomitivum s. *Gilla Theophrasti*, aut ex capite mortuo obtinetur, aut Vitriolum Hungaricum calcinatur, ut in pulverem atrorubentem abeat, huic calci in olla terrea aqua calida affunditur, spatula agitur, per 20. horas ad solutionem reponitur, supra carbonem ebulliens filtratur, ad cuticulam exhalatur & crystallifatur. Hic labor tertia vice solvendo & crystallifando reiteretur. Crystalli leni calore efficcati redigantur in pulverem album, cujus dosis suadente HOFFMANNO in *Actis Laboratorii Chemicæ*, à gr. vj. ad drachmam semis. FENICHERI vero jussu ad drachmam unam extendi potest. Epilepsiam aliosque morbos a ventriculo per consensum oriundos absque incommodo tollit.

§. XX.

Sulphur Vitrioli vario modo a diversis Autoribus præparatur, illud tamen arridet, quod ex Vitriolo purificato & in aqua pluviali dissoluto, affuso oleo tartari paratur, quod le FEBVRE p. m. 315. describit, & in affectibus pectoris admodum laudat, à gr. ij. ad scrupulum semis in Syrupo, conserva aut alio appropriato vehiculo. Vitriolum peculiare, a vulgari longe diversum, ad hoc sulphur desideratum laudat atque facere docet POLEMANNVS in tractatu germanico, qui inscribitur *Novum Lumen Chymicum*, ZWELFFERVS in *Mantis*, Spagir. p. 241. propterea solertissimum Chymicum & profundum Philosophum vocitat; BARNERVS vero in *Chymia philosophica Tractat. III. Cap. VII.* ostendit, nihil distincti hoc neque continere, neque prestare.

§. XXI.

§. XXI.

Sulphur Vitrioli purgans conficitur ex Vitrioli purificati partibus v. cum limaturæ martis una parte mixtis, affuso phlegmate vitrioli, per quatuor dies in B. M. digestis ac quotidie quinque vel sexies agitatis; liquore filtrato, ad dimidium abstracto & cum oleo tartari p. d. præcipitato post decantationem illud, quod in fundo manet, edulcoratur & efficcatur. Suave præbet purgans, tam in affectibus pectoris, quam in febris diuturnis, à granis ij. ad vj. in Conserva Helenii aliaque.

§. XXII.

Sulphur volatile at que fixum Vitrioli, describuntur ab aliquoties laudato le FEBVRE l.c.p. 316. & in asthma illud, hoc vero ad sanitatem conservandam, multis commendatur elogiis. Ex utroque parari quoque potest Tinctura, cujus compositio apud dictum Autorem prostat, quæque proficua est, in affectibus uteri, obstructis vasis spermaticis, hydrope, liene indurato aliisque pluribus morbis.

§. XXIII.

Oleum Vitrioli paraturus, vitriolum ad rubedinem calcinatum ex retorta terrea, successive applicatis ignis gradibus destillet. Primo phlegma obtinetur, quod in lagenam effunditur. Vase recipiente iterum adaptato, commissuris accurate clausis, transcendent nubecula, & tunc destillatio continuatur, donec recipiens refrigerat, quo facto effundatur Spiritus qui est sulphureus. Novum recipiens vas dein appone, igneque aucto spiritum acidum vitrioli transcendere procurabis. Illud, quod in cucurbita remanet, est magis acida vitrioli pars, quæ (improprie) *Oleum* dicitur; de quo nobis jam sermo est. Qualibus medicis usibus, in specie chirurgicis, hoc oleum inserviat ad polypum & verrucas absumendas, aliaque corrodendo destrueda, nunc non meum est recensere, quia maxima cautione & sollicita applicatione opus est; multo minus de usu in arte tinctoria, ad colorum durabilitatem conciliandam quicquam monere placet; metallorum trans-

mu-

mutationem quoque non attingo, dum in chymia medica tot usibus gaudeat Vitriolum, ut ad chymiam altiozem accedere nullum fere tempus superfit, PARACELSVS vocat illud *partem pharmacopoei quartam*, eximiumque ejus in non paucis morbis usum CROLLIVS in *Basiliæ Chymica p. m. 301 seqq.* deprædicat. Dicendum igitur, qualia egregia alia medicamenta ex hoc oleo parentur.

§. XXIV.

Palmam autem omnibus reliquis præripit. *Liquor anodynus mineralis*, qui ita paratur: Recipe Olei Vitrioli & Spiritus vini ana, misce successive, immitte in retortam, destilla mixturam in vas recipiens capax, commissuris, cum vesica madente clausis, destillatum sic in tria colore diversa principia abibit, siquidem quod supernatat est oleum Naphthæ, in medio spiritus vini & in fundo oleum vitrioli adparet. Spiritus in medio contentus separatur & aliquoties super sal tartari cohobatur. Est medicamentum egregium dolores sistens, tutius assumitur quam Tinctura opiata, cum qua tamen virtute anodyna convenit. Pro lubitu & diversa intentione talis liquor anodynus quoque parari potest ex spiritu nitri & Oleo vitrioli cum Spiritu vini. Ex spiritu salis & oleo vitrioli, ejusdem indolis consurgit medicamentum. Sic quoque Spiritus urinæ cum oleo vitrioli destillatus suppeditat simile medicamentum. Conferatur HENSINGII *Diss. de Vitriolo*. De remedio illo summe decantato, *Essentia Moguntina* dicto diffusum processum hic inserere, frequens hæcenus a multis reiteratus labor pro superfluo declarat, & angustia dissertationum læ prohibet. Sufficiet dixisse quod Oleum vitrioli rectificatam album, & Spiritus vini summe rectificatus successive miscantur, digerantur atque destillentur, ergo productum est liquor anodynus mineralis.

§. XXV.

Spiritus Vitrioli compositus, s. *Aqua aperiens Penoti* ita paratur: Recipe Vitrioli Ungarici ad rubedinem calcinati libr. iij. Silicium fluviat. calc. lib. V. Tart. ad alb. calcin. lb. j. pulverisentur & destillentur. vid. SENNERTVS *Instit. libr. 5. part. 3. sect. 3.*

sect. 3. cap. 5. Medicamentum hoc incidit, attenuat, aperit, in affectibus hypochondriorum, mesenterii, pancreatis intestinibus, hydropo & istero proficuum.

§. XXVI.

Spiritus Vitrioli compositus lithontripcticus exurgit, quando Ovum struthiocameli Spiritu Vitrioli philosophico affuso solvitur, & impragnatione facta filtratur. Calculum renum minuit, teste ROLFINCIO l. c. p. 171.

§. XXVII.

Pulvis sympatheticus cum sanguine vulneris habet commercium, & quidem cum linteo, magnitudini vulneris correspondente, excepto. Duplex autem est: unus simplex, quando Vitriolum viride solis radiis expositum ad albedinem calcinatur; alter componitur ex Vitriolo ad albedinem ita calcinato & Gummi tragacanthæ æquali proportione, cujus mentionem facit LUDOVICVS de NASSAV, autore Job. BEVEROVICIO in *epistolis quest. medic.*

§. XXVIII.

Liquor stypticus Weberi describitur à Job. Corn. WEBERO inpeculiari tractatu, qui idem in fronte fert nomen: Recipe vitrioli Ungarici, Alumin. ana lb. semis phlegmatis Vitrioli lb. iij. coque tamdiu, donec omnia fuerint dissoluta. Liqueorem frige factum filtra & à crystallis subinde natis separa, adde cuilibet libræ liquoris olei Vitrioli unciam 1. Lintheamina complicata, hoc styptico humectata vulnere, orificio arteriæ, vel trunco extirpati membri alligata, sanguinem in momento coagulando sistunt.

§. XXIX.

Aquam Stypticam communicat LEMERY l. c. p. 441. Recipe Colcothar vitrioli rubri, Aluminis usti & Sacchari candi cujusque grana 30. urinæ impubis personæ & aquæ Rosar. ana unciam dimidiam, aquæ Plantaginis uncias 2. Diu omnia hæc in mortario agitato, hinc mixturam in phialam effunde, effundendus autem per inclinationem erit liquor cum eo uti cupies. Non solum extus, sed etiam interne adhiberi potest, in hæmoptysi, dysenteria ac hæmorrhoidum nimio fluxu.

C

§. XXX.

§. XXX.

Sal volatile vitrioli anodynum, narcoticum & sedativum, in febris, spasmis, doloribus ejusque commatis pluribus affectibus debitis laudibus prosequitur TEICHMEYERVS & in *Institutionibus Chemia p. 219.* ita procedere jubet: Recipe capit. mortui vitrioli, lb. iij. affusis aquæ fervidæ lb. vi. cum ligno agitando fac lixivium, quod post filtrationem miscetur cum livivio ex borracis venetæ uncis 2. cum aquæ calidæ lb. semis facto, filtra & a terra separatum ad cuticulam evapora, destilla per alembicum, sic prodit phlegma insipidum, quod removendum est, liquor autem acidulus subsequens conservetur. Materia per destillationem in cucurbita exsiccata & sublimata dat sal volatile. Si liquor acidulus residuo affunditur & dicto modo tractatur, impetratur iterum sal volatile, sicque hic labor aliquoties reiterari potest.

§. XXXI.

Tartarus vitriolatus Tacbenii est Medicamentum frequentissimi usus, ex solutione vitrioli pulcherrimi cum s. q. aquæ, & olei tartari per deliquium, usque ad saturationis punctum, adfusionem confurgens, quod vero multis ambagibus describere, supervacaneum existimo, cum ejus processus in omnibus fere Dispensatoriis proster, omnesque Practici eo nunc utantur.

§. XXXII.

Vitriolum Martis ita obtinetur: Recipe Limaturæ mattis libram semis, cui in vitro capaci successive affunde Spiritus vitrioli non rectificati libram unam, ita ut affusis aliquot drachmis spiritus, semper portionem aquæ fontanæ affundas, ne spiritus cum marte indurescat. Solutione peracta, in leni calore positum in liquorem abit, qui filtratus in frigido loco in *Vitriolum* concrevit. Ad obstructions referandas, vermes necandos eximii usus est remedium. Si de reliquo intentio esset, omnia apud Autores occurrentia medicamenta, quæ *Vitriolo* natales atque virtutem debent, sistere, non specimen paucarum phylarum, sed amplissimus inde concreveret liber. Sufficiat itaque nobis ostendisse, *Vitriolum* ingentis esse utilitatis medicæ, & quod ejusdem inquisitionis adhuc nullus detur sufficiens

F I N I S.

Nr. 19 als Titel nicht zu
identifizieren!

01 A 6537

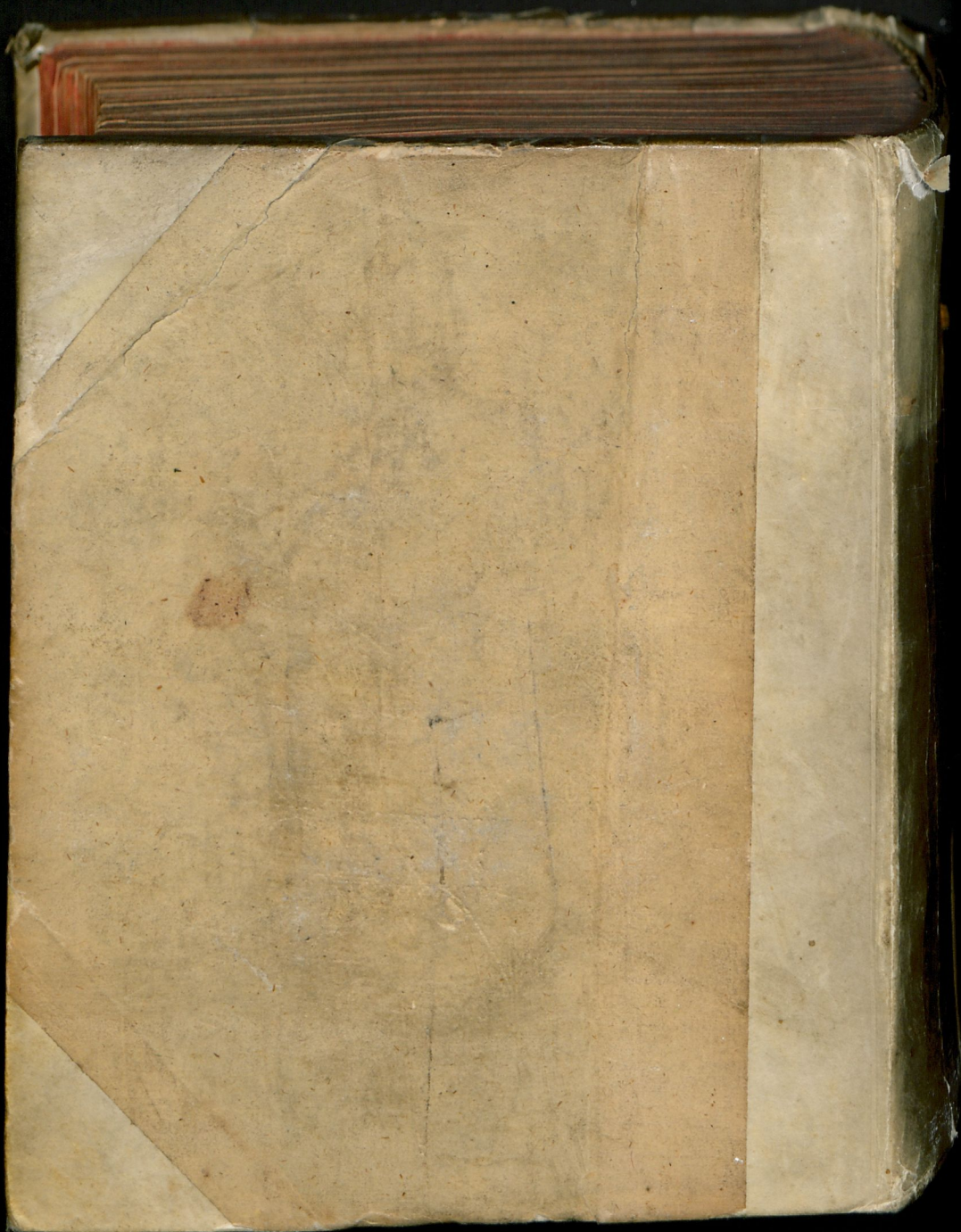


f

TA-70L

hier Stock 12 bis her verknüpft

1007



29.

29

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICO-
CHYMICA,

DE

VITRIOLO

ET

QVIBVSDAM MEDICAMENTIS
EXINDE PARANDIS,

QVAM

CONSENSV

GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
IN ALMA ET PERANTIQVA HIERANA,
SVB PRÆSIDIO

DN. D. IVONIS JOANNIS STAHLII,

EMINENTISS. ELECT. MOGUNT. CONSIL. ET ARCHIAT. ANATOM. CHIRURG.
ET BOTAN. PROFESS. PUBL. FAC. MED. ASSESS. ORDIN. CIVIT. ERFORD.
CONSULIS ET PHTSICI,

PATRONI AC PROMOTORIS SVI COLENDISSIMI,

PRO LICENTIA

SVMMSQVE IN ARTE SALVTARI PRIVILEGIIS
ATQVE IMMVNITATIBVS

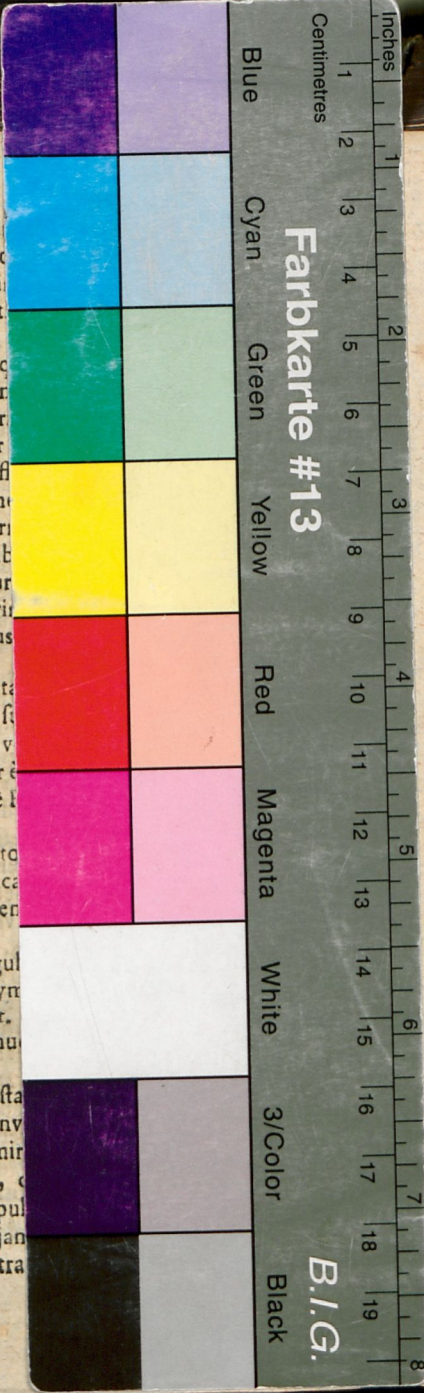
RITE ET SOLEMNITER ADIPISCENDIS,
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT
AVCTOR ET RESPONDENS

JOHANNES HENRICVS GRÆFFE,

Sondershusano-Schwarzburgicus.

IN AVDITORIO MAJORI COLLEGH MAJORIS, HORIS CONSVETIS,
DIE XXIII. OCTOBRIS, M DCC XLI,

ERFORDIÆ, Typis HERINGII, Acad, Typogr.



Farbkarte #13

B.I.G.